

หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

ประเด็น

นิยาม องค์ประกอบ และการน้อมนำสู่การปฏิบัติ

13 สิงหาคม 2564

สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ

นางสาวจินาঙ্กร โรจนนันต์

รองเลขาธิการสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ

ประเด็นที่น่าสนใจ

01

หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงและตัวอย่างการน้อมนำสู่การปฏิบัติ

02

จากหลักปรัชญาฯ สู่การวางแผนพัฒนาประเทศ

03

จากหลักปรัชญาฯ สู่การขับเคลื่อนเชิงพื้นที่

ประเด็นที่น่าสนใจ

01

หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง
และตัวอย่างการน้อมนำไปสู่ปฏิบัติ

ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

เมื่อวันที่ 21 พฤศจิกายน พ.ศ. 2542

- ความพอประมาณ มีเหตุผล ภูมิคุ้มกันที่ดี
- ทางสายกลาง
- ความรู้ ความรอบคอบ ระมัดระวัง
- คุณธรรม ซื่อสัตย์สุจริต
- ความเพียร ความอดทน มีสติ

พ.ศ. 2542 สคช. ได้เชิญผู้ทรงคุณวุฒิในทางเศรษฐกิจและสาขาอื่น ๆ มาร่วมกันประมวลและกลั่นกรองพระราชดำรัสที่เกี่ยวกับเศรษฐกิจพอเพียงเพื่อบรรจุในแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 9 โดยได้จัดทำเป็นบทความเรื่อง “ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง” และนำความกราบบังคลทูลพระกรุณาขอพระราชทานพระบรมราชวินิจฉัย โดยทรงพระกรุณาปรับปรุงแก้ไขพระราชทานและทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ พระราชทานพระบรมราชานุญาตให้นำบทความที่ทรงแก้ไขแล้วไปเผยแพร่ เพื่อเป็นแนวทางปฏิบัติของสคช. และทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง ตลอดจนประชาชนโดยทั่วไป

เศรษฐกิจพอเพียง เป็นปรัชญาชี้ถึงแนวทางการดำรงอยู่และการปฏิบัติของประชาชนในทุกระดับ ตั้งแต่ระดับครอบครัว ระดับชุมชน จนถึงระดับรัฐ ทั้งในการพัฒนา และการบริหารประเทศให้ดำเนินไปใน **ทางสายกลาง** โดยเฉพาะการพัฒนาเศรษฐกิจเพื่อให้ก้าวทันต่อโลกยุคโลกาภิวัตน์ **ความพอเพียง** หมายถึง **ความพอประมาณ** **ความมีเหตุผล** รวมถึงความจำเป็นที่จะต้องมี **ระบบภูมิคุ้มกัน** ในตัวที่ดีพอสมควร ต่อการมีผลกระทบใด ๆ อันเกิดจากการเปลี่ยนแปลงทั้งภายนอกและภายใน ทั้งนี้ จะต้องอาศัย **ความรู้** ความรอบคอบ และความระมัดระวังอย่างยิ่งในการนำวิชาการต่าง ๆ มาใช้ในการวางแผนและการดำเนินการทุกขั้นตอน และขณะเดียวกัน จะต้องเสริมสร้างพื้นฐานจิตใจของคนในชาติ โดยเฉพาะเจ้าหน้าที่ของรัฐ นักทฤษฎี และนักธุรกิจในทุกระดับ ให้มีสำนึกใน **คุณธรรม** ความซื่อสัตย์สุจริต และให้มีความรอบรู้ที่เหมาะสม ดำเนินชีวิตด้วยความอดทน ความเพียร มีสติ ปัญญา และความรอบคอบ เพื่อให้สมดุลและพร้อมต่อการรองรับการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วและกว้างขวางทั้งด้านวัตถุ สังคม สิ่งแวดล้อม และวัฒนธรรมจากโลกภายนอกได้เป็นอย่างดี

หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

หลักการทรงงาน

ที่มา : สำนักงานคณะกรรมการพิเศษเพื่อ
ประสานงานโครงการอันเนื่องมาจาก
พระราชดำริ

1. ความซื่อสัตย์ สุจริต จริ่งใจต่อกัน

ผู้ที่มีความสุจริตและบริสุทธิ์ใจ แม้จะมีความรู้น้อย ก็ย่อมทำ ประโยชน์ให้แก่ส่วนรวมได้มากกว่า ผู้มีความรู้มาก แต่ไม่มีความสุจริต ไม่มีความบริสุทธิ์ใจ

2. อ่อนน้อม ถ่อมตน เป็น

คุณสมบัติที่ทุกคนพึงมีพึง ปฏิบัติให้เป็นปกติวิสัยซึ่ง ทำให้สังคมมีความสมาน สมานฉันท์

3. ความเพียร

ตัวอย่างบทพระราช นิพนธ์พระมหาชนก พระมหาชนกเพียรร่ายนำอยู่ 7 วัน 7 คืน แม้จะมองไม่เห็นฝั่ง และได้รับความช่วยเหลือจนถึงฝั่ง ได้ในที่สุด

4. รู้-รัก-สามัคคี

การที่เราจะลงมือทำสิ่งใดนั้นจะต้อง ถึงปัจจัยทั้งหมดรู้ถึงปัญหา และรู้ถึงวิธีแก้ปัญหา **รัก**: จะต้องเห็นคุณค่า เกิดศรัทธา เกิดความรักที่จะเข้าไปลงมือ แก้ปัญหา **สามัคคี**: เมื่อถึงขั้นลงมือปฏิบัติต้องคำนึงเสมอว่าเราทำคนเดียวไม่ได้ ต้องร่วมมือร่วมใจกัน สามัคคีกันเป็นหมู่คณะ จึงจะเกิดพลังในการ แก้ปัญหาให้ลุล่วงด้วย

5. ทำเรื่อย ๆ ทำแบบ สั่งสมทาน

ปัญหาต่าง ๆ เกิดขึ้นอย่างไม่รู้จบ ต้องทำเรื่อย ๆ ไม่ สามารถหยุดงานช่วยเหลือประชาชน ได้ ไม่หวังผลตอบแทน และไม่เลือก ปฏิบัติ

6. ทำงาน อย่างมี

ความสุข โดยคำนึง ถึงความสุขที่เกิดจาก การได้ทำประโยชน์ ให้กับผู้อื่น

7. ศึกษาข้อมูล อย่างเป็นระบบ

จากเอกสาร แผนที่ และสอบถาม จากเจ้าหน้าที่ นักวิชาการ ราษฎร ในพื้นที่ ให้ได้รายละเอียดที่ ถูกต้อง

8. ระเบิดจาก ข้างใน

สร้าง ความเข้มแข็งให้คนใน ชุมชนที่จะเข้าไปพัฒนา ให้ มีสภาพพร้อมที่จะรับการ พัฒนาเสียก่อน

9. ทำตามลำดับขั้น

เริ่มพัฒนาจากสิ่งจำเป็น ที่สุดก่อน ได้แก่ สาธารณสุข > สาธารณูปโภคพื้นฐาน > สิ่งจำเป็นสำหรับประกอบอาชีพ

10. ภูมิสังคม

การพัฒนาต้อง คำนึงถึงภูมิประเทศบริเวณนั้น เช่น ดิน น้ำ ป่า เขา และสังคม วิทยา เช่น นิสัยใจคอของผู้คน ตลอดจนวัฒนธรรมประเพณี ท้องถิ่น

11. องค์กรรวม

คิดอย่างองค์กรรวม หรือมองอย่างครบ วงจร มองเหตุการณ์ที่เกิดขึ้น และแนวทางแก้ไขอย่าง เชื่อมโยง

12. ประหยัด เรียบง่าย

ได้ประโยชน์สูงสุด แก้ไขปัญหา อย่างประหยัด เรียบง่าย วัสดุใน ท้องถิ่น ราษฎรสามารถทำได้เอง และประยุกต์ใช้สิ่งที่มีในภูมิภาค

13. ขาดทุน คือกำไร

การ เสียคือการให้หลักการคือ "การให้" และ "การเสียสละ" เป็นการกระทำอันมีผลเป็น กำไร คือ ความอยู่ดีมีสุขของ ราษฎร

14. ปลูกป่า ในใจคน

ฟื้นฟู ทรัพยากรธรรมชาติโดยปลูก จิตสำนึกให้คนรักป่าเสียก่อน แล้วคนเหล่านั้นก็จะปลูกต้นไม้ และรักษาต้นไม้ด้วยตนเอง

หลักการทรงงาน

ที่มา : สำนักงานคณะกรรมการพิเศษเพื่อ
ประสานงานโครงการอันเนื่องมาจาก
พระราชดำริ

15. ใช้ธรรมชาติ ช่วยธรรมชาติ

หากเราต้องการแก้ไข
ธรรมชาติจะต้องใช้ธรรมชาติเข้า
ช่วยเหลือ เช่น การแก้ปัญหาป่า
เสื่อมโทรม/ปลูกป่าโดยไม่ต้องปลูก
(ต้นไม้)

16. ใช้ธรรมชาติช่วยธรรมชาติ

นักภูมิศาสตร์ของธรรมชาติมาเป็น
หลักและแนวปฏิบัติในการแก้ปัญหาและ
ปรับปรุงสภาวะที่ไม่ปกติให้เข้าสู่ระบบที่เป็น
ปกติ เช่น การใช้ผักตบชวาบำบัดน้ำเสียโดย
ดูดซึมสิ่งสกปรกปนเปื้อนในน้ำ

17. ประโยชน์ ส่วนรวม

การให้
เพื่อส่วนรวมไม่ได้ให้เพื่อ
ส่วนรวมอย่างเดียว แต่ให้เพื่อ
ตนเองสามารถมีส่วนร่วม หรือ
สังคมที่จะอาศัยอยู่ได้

18. การพึ่งตนเอง

แก้ไขปัญหามุ่งต้นโดย
แก้ปัญหาเฉพาะหน้าเพื่อให้
ประชาชนแข็งแรงพอที่จะดำรงชีวิตได้ ขึ้น
ต่อไปคือ พัฒนาให้ประชาชนสามารถอยู่ใน
สังคมได้ตามสภาพแวดล้อม และสามารถ
"พึ่งตนเองได้" ในที่สุด

19. เศรษฐกิจพอเพียง

เป็นแนวทางการดำเนินชีวิต
เพื่อสร้างความเข้มแข็งหรือภูมิคุ้มกัน
ทุกด้าน เพื่ออยู่อย่างสมดุลในโลกแห่งการ
เปลี่ยนแปลง สามารถประยุกต์ใช้ทั้งระดับ
บุคคล องค์กร ชุมชน

20. เข้าใจ เข้าถึง พัฒนา

เข้าใจ: เข้าใจปัญหา/ทางแก้ไข
กระบวนการจัดการ และเข้าใจระหว่างผู้ให้และ
ผู้รับ **เข้าถึง:** สร้างความร่วมมือกันทำงาน เข้าถึง
เครื่องมือ/วัสดุอุปกรณ์ **พัฒนา:** หลังเข้าใจกัน
แล้วและเข้าถึง การพัฒนาจะนำไปสู่ความสมดุล
มั่นคง และยั่งยืน

21. แก้ปัญหา จากจุดเล็ก

มองปัญหาในภาพ รวม แต่
เริ่มแก้ปัญหาจากจุดเล็กๆ
คือปัญหาเฉพาะหน้าที่คน
มักจะมองข้าม

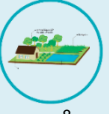
22. ไม่ติดตำรา

การทำงานมีลักษณะ
อนุโลมรวมขอมกับ
สภาพธรรมชาติ สิ่งแวดล้อม สภาพ
สังคม จิตวิทยาชุมชน ไม่ผูกมัดกับ
วิชาการและเทคโนโลยีที่ไม่
เหมาะสมกับสภาพชีวิตความเป็นอยู่
ของคนไทย

23. การมีส่วนร่วม

เปิดโอกาสให้คนทุก
ระดับ ได้ร่วมแสดงความคิดเห็น
เกี่ยวกับเรื่องที่ต้องคำนึงถึงความ
คิดเห็นของประชาชน หรือความ
ต้องการของสาธารณชน

24. พออยู่พอกิน

ช่วยเหลือประชาชนที่
ยากลำบาก ให้สามารถอยู่อย่าง
"พออยู่พอกิน" เสียก่อนแล้วจึงค่อย
ขยายขยายให้มีขีดสมรรถนะที่
ก้าวหน้าต่อไป

25. บริการที่ จุดเดียว

เพื่อ
ประชาชนได้ประหยัดเวลา
และค่าใช้จ่าย โดย
หน่วยงานส่วนราชการต่าง
ๆ มาร่วมดำเนินการและ
ให้บริการ ณ ที่แห่งเดียว

26. ร่าเริง ครึกครื้น

สร้าง
บรรยากาศให้มีความสุข
ไม่เครียด มิฉะนั้นเราจะ
เบื่อและหยุดทำงานใน
ระยะต่อมา

27. ชัยชนะ ของการพัฒนา

ศึกษาข้อมูลอย่างเป็น
ระบบ ทั้งจากเอกสาร/แผนที่
และตรวจสอบพื้นที่จริง เพื่อให้
ความช่วยเหลือได้ถูกต้อง
รวดเร็ว

ประเด็นที่น่าสนใจ

02

จากหลักปรัชญา
สู่การวางแผนพัฒนาประเทศ

การน้อมนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่การพัฒนา

ช่วงแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 9 (พ.ศ.2545 -2549)

สศช. ได้อัญเชิญ “หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง” มาเป็นปรัชญานำทางในการจัดทำแผนพัฒนาฯ

เน้นการพัฒนาที่สมดุลระหว่างเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อมนำไปสู่การยกระดับคุณภาพชีวิตของคนไทย

เป็นการจุดประกายและเน้นย้ำความรู้ เพื่อจุดประกายความสนใจปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงโดยมุ่งพัฒนาสู่ “สังคมที่เข้มแข็งและมีคุณภาพ” โดย สศช. ได้จัดทำเอกสารเผยแพร่ทั้งเชิงวิชาการและการจัดทำแผนภาพปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงเพื่อการสื่อสารสาธารณะที่มีเนื้อหาง่ายต่อการทำความเข้าใจ รวมทั้งส่งเสริมให้มีการเผยแพร่ความเข้าใจไปยังกลุ่มบุคคลต่าง ๆ อีกด้วย

ประเด็นที่น่าสนใจ

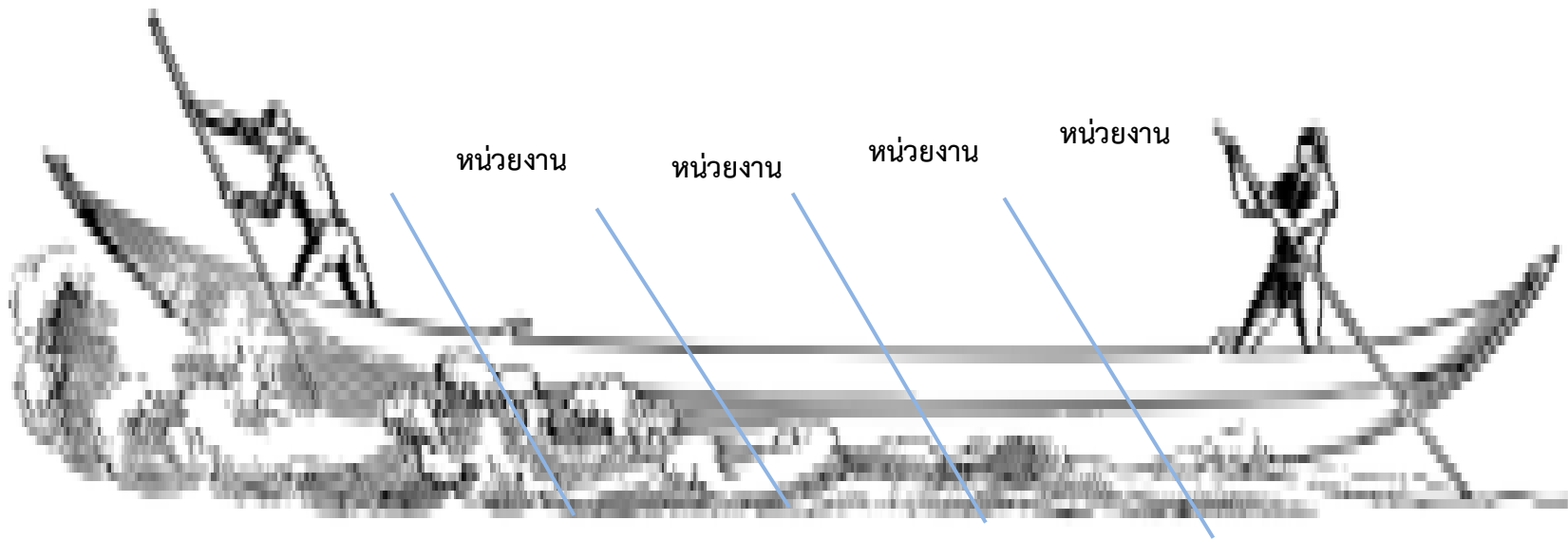
03

จากหลักปรัชญา
สู่การขับเคลื่อนเชิงพื้นที่

การประยุกต์ใช้ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของศูนย์ศึกษาการพัฒนาอันเนื่องมาจากพระราชดำริ

การบูรณาการทำงานร่วมกันของหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

หน่วยงานอำนวยการ

รูปแบบการพัฒนาเชิงพื้นที่ของศูนย์ศึกษาการพัฒนาอันเนื่องมาจากพระราชดำริ

เขาค้อ จ.เลย

ป่าหาย น้ำแห้ง ดินเลวก็พัฒนาได้

สัมปทานป่าหาย
ดินกรวดทรายไม่อุ้มน้ำ
บุกรุกป่าเพื่อทำกิน
ไม่มีแหล่งน้ำ

ฟื้นฟูผืนป่า
พัฒนาแหล่งน้ำ
หญ้าแฝกรักษาดิน
พัฒนาอาชีพ
เกษตรผสมผสาน

คุ้งกระเบน จ.จันทบุรี

การพัฒนาจากยอดเขา

สู่ท้องทะเล

ทรัพยากรเสื่อมโทรม
สัตว์ทะเลลดลง

อนุรักษ์ป่าชายเลน
ปลูกจิตสำนึก
ร่วมทำธนาคารปูม้า
พัฒนาอาชีพ

พิกุลทอง จ.นราธิวาส

ป่าพรุเสื่อมโทรม

สะสมดินเปรี้ยว แกล้งดินอย่างเดียว

ดินเปรี้ยว แกล้งดิน ฟื้นผืนดิน
เพาะปลูกไม่ได้ พัฒนาอาชีพ

ธรรมชาติกลับมาคืน

คุณภาพชีวิตพัฒนา

ภูพาน จ.สกลนคร

สร้างน้ำ เพิ่มป่า

พัฒนาชีวิตพอเพียง

บุกรุกป่า
ทำไร่เลื่อนลอย
แห้งแล้ง ทำเกษตร
ไม่ได้ ป่าไม่ลดลง

พัฒนาแหล่งน้ำ
สร้างอาชีพ
เกษตรทฤษฎีใหม่
อยู่อย่างพอเพียง

ห้วยฮ่องไคร้ จ.เชียงใหม่

ต้นทางเป็นป่าไม้ ปลายทาง
เป็นประมง ระหว่างทางเป็นเกษตรกรรม

บุกรุกป่า
ตัดไม้เป็นอาชีพ
ป่าเกิดง่าย
ป่าไม้ แหล่งน้ำ
ลดลง

พลิกฟื้นผืนป่า
พัฒนาอาชีพ
ปลูกจิตสำนึก
ร่วมเผ่าละวัง
คนอยู่กับป่าอย่างยั่งยืน

ห้วยทราย จ.เพชรบุรี

ฟื้นดินคืนป่า

เพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิต

บุกรุกป่า
เกษตรเชิงเดี่ยว
ดินเสื่อมโทรม
ดินดานแข็ง
ยากเพาะปลูก

หญ้าแฝกสร้างหน้าดิน
จัดสรรแหล่งน้ำ
ปรับใช้เกษตรผสมผสาน
พัฒนาอาชีพ
คุณชีวิตดี

ศูนย์ศึกษาการพัฒนาห้วยฮ่องไคร้อันเนื่องมาจากพระราชดำริ

ปลูกไม้ 3 อย่าง ประโยชน์ 4 อย่าง
ชาวบ้านอยู่ร่วมกับป่าได้อย่างยั่งยืน

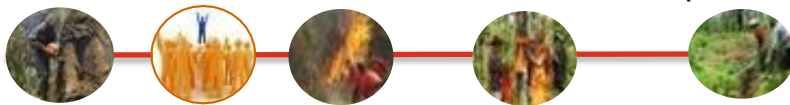
ฟื้นฟูป่าและแหล่งน้ำ
ปลูกป่าในใจคน

ทำระบบคลองไส้ไก่
คูคลองก้างปลา ฝายต้นน้ำ
เกิดเป็นป่าเปียก ลดการไฟป่า

น้ำ คือ ชีวิต
ทรัพยากรธรรมชาติกลับคืน
อุณหภูมิลดลง

วนเกษตร

จากคนตัดไม้ กลายเป็นคนอนุรักษ์

ชาวบ้านรอบศูนย์ฯ มีรายได้มั่นคงมากขึ้น มีการส่งเสริม
ให้ทำเกษตรผสมผสาน เพื่อลดความเสี่ยงในการเพาะปลูก
รวมถึงส่งเสริมการเพาะเห็ด เลี้ยงกบ เพื่อเป็นรายได้เสริม

เดิมอาชีพหลักปลูกจิตสำนึก ร่วมดูแลไฟป่า ชาวบ้านคิดคุณค่าของคนอยู่กับป่าอย่างยั่งยืน
ตัดไม้ ลำสัตว์ สร้างผู้นำ มนุษย์เสือแดง ในการอนุรักษ์ ใช้ประโยชน์จากป่า
ส่งเสริมอาชีพ สืบชะตาสายน้ำบวชป่า ร่วมอนุรักษ์ป่า

เกิดความสุข
อย่างยั่งยืน

THANK YOU

